

Warszawa, 24-10-2024 r.

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Marcin Wiącek

VII.613.1.2023.JRO

**Pan
Tomasz Siemoniak
Minister Spraw Wewnętrznych i
Administracji
ePUAP**

Szanowny Panie Ministrze,

od kilku lat do Rzecznika Praw Obywatelskich wpływają skargi obywateli na zakazy wstępu publiczności na posiedzenia i rozprawy sądowe ustanawiane przez niektórych prezesów sądów. W latach 2020-2022 zakazy te były motywowane głównie przeciwdziałaniem epidemii, natomiast od 2023 r. podstawową przyczyną jest obawa o bezpieczeństwo sędziów, a także obecnych na sali stron, pełnomocników, biegłych czy świadków.

Takie przypadki miały miejsce m.in. w Sądzie Rejonowym dla Poznania-Stare Miasto, Sądzie Rejonowym Poznań-Nowe Miasto czy Sądzie Okręgowym w Poznaniu.

Przykładowo, Prezes SR dla Poznania Starego Miasto wydała zarządzenie zakazujące na jeden dzień wstępu publiczności z wyjątkiem osób wezwanych lub zawiadomionych o „w celu zapewnienia bezpieczeństwa i porządku publicznego oraz uniemożliwienia zapowiedzianej manifestacji”. W odpowiedzi na interwencję RPO, zwracającego uwagę na niezgodność zarządzenia z konstytucyjnym prawem do udziału publiczności w rozprawach i posiedzeniach, które może być ograniczane tylko w drodze ustawy, Prezes SR wyjaśniła, że jej decyzja była motywowana „wnioskami sędziów i przedstawicieli policji sądowej, które wynikały z doświadczenia osób wnioskujących i realnego braku możliwości zapewnienia pełnego bezpieczeństwa sędziom i pozostałym osobom znajdującym się w głównej siedzibie Sądu Rejonowego Poznań –

Stare Miasto". Na zapytanie Rzecznika, dlaczego bezpieczeństwo nie zostało zapewnione poprzez wykorzystanie innych legalnych instrumentów, jak kompetencja przewodniczącego do wydalenia z rozprawy osoby naruszającej powagę, spokój i porządek czynności sądowych (art. 48 § 1 Prawa o ustroju sądów powszechnych) czy kompetencję sądu do ukarania takiej osoby karą porządkową (art. 49 § 1 Prawa o ustroju sądów powszechnych), Prezes SR zwróciła uwagę, że sędziowie „mogą liczyć na asystę policji w celu wyegzekwowania decyzji o wydaleniu konkretnej osoby z sali sądowej, jednak w przypadku konieczności wydalenia wielu osób zakłócających porządek jest to niemożliwe, z uwagi na ograniczoną liczbę funkcjonariuszy.” W budynku Sądu Rejonowego Poznań – Stare Miasto w Poznaniu przy ul. Młyńskiej 1a stacjonuje Wydział Konwojowy Sekcja Policji Sądowej Komendy Wojewódzkiej w Poznaniu, w skład której wchodzi zaledwie dziesięciu funkcjonariuszy, przy czym każdego dnia na służbie jest ich ok. trzech. W konsekwencji, w przypadku obecności kilkunastu czy kilkudziesięciu osób zakłócających porządek, policja sądowa nie jest w stanie wyegzekwować decyzji o wydaleniu ich z sali.

W ocenie Rzecznika Praw Obywatelskich, prezes sądu nie powinien być zmuszany do wyboru między bezpieczeństwem sędziów a jawnością postępowania. Ponadto, ustanawianie zakazów wstępu publiczności w drodze zarządzeń, będących aktami prawa wewnętrznego, jest niedopuszczalne w świetle konstytucyjnych reguł rządzących systemem źródeł prawa. Zarazem jednak trudno polemizować z faktem, że w niektórych sądach brakuje dostatecznej liczby funkcjonariuszy policji sądowej będących w stanie w razie potrzeby wyegzekwować decyzję sądu o wydaleniu osób zakłócających spokój i porządek z sali.

W związku z powyższym, działając na podstawie art. 16 ust. 1 i art. 17 ust. 1 pkt 4 ustawy z 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2024 r. poz. 1264), zwracam się z prośbą o:

- 1) rozważenie – we współpracy z Ministrem Sprawiedliwości – wprowadzenia mechanizmu szybkiego reagowania komendantów wojewódzkich na szczególne zagrożenia dla spokoju i porządku w sądach objętych ich właściwością, w ramach których na zawiadomienie prezesa sądu możliwe byłoby skierowanie dodatkowej liczby funkcjonariuszy do ochrony przebiegu rozprawy lub posiedzenia. Tym sposobem prezesi nie musieliby sięgać po takie środki jak blankietowe zakazy wstępu publiczności ustanawiane w drodze aktów prawa wewnętrznego wydanych bez podstawy ustawowej;

- 2) informację, czy w latach 2023-2024 do komendantów wojewódzkich wpływały prośby prezesów sądów o dodatkowe wsparcie ze strony policji sądowej w związku z obawą zakłócania spokoju i porządku posiedzeń i rozpraw przez publiczność.

Z poważaniem

Marcin Wiącek

Rzecznik Praw Obywatelskich

/-wydano i podpisano elektronicznie/